

סוכה שאולה

ראה

אמר

סוכות

סוכה שאולה / לולב שאולה / סוכה גזולה
בעלות בדבר הנשאל / קנין הגוף וקנין פרות / אחדות ישראל

לע"נ זאב ארי' ע"ה בן יבלחט"א שניאור זלמן גליק

ב מסכת סוכה¹ מובא מחלוקת תנאים "תניא רבי אליעזר אומר כשם שאין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו דכתיב² 'ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' משלכם, כך אין אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו, דכתיב³ 'חג הסוכות תעשה לך וגו' משלך."

חכמים חולקים, "וחכמים אומרים ... יוצא אדם בסוכתו של חבירו דכתיב⁴ כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, מלמד כל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת." שמזה למדים שהיושב בסוכה שאולה יוצא.

שואלת הגמ', "ורבנן האי 'לך' מאי דריש בי'?" ומתרצת, "מבעי לי למעוטי גזולה, אבל שאולה כתיב כל האזרח."

בפשטות, החכמים סוברים שאין הסוכה צריכה להיות שלו, כי כתיב "כל האזרח וכו'", אבל אעפ"כ אין יוצאים בגזולה, כי כתיב "לך". וכך לומד תוספות⁵. אבל רש"י לומד אחרת, וכותב בד"ה כל האזרח "דמשמע סוכה אחת לכל ישראל שישבו בה בזה אחר זה ואי אפשר שיהי' לכולן דלא מטי שוה פרוטה לכל חד אלא על ידי שאלה." והלבוש⁶ לומד פשט ברש"י שע"י שאלה נעשה כ"שלך".

ב בשו"ע כותב אדמוה"ז ש"אף על פי שאמרה תורה חג הסוכות תעשה לך, לך משלך ולא של חבירך, אף על פי כן יוצא אדם ידי חובתו בסוכה שאולה דכיון שנכנס לה ברשות הרי היא כשלו⁷. מזה רואים שאדמוה"ז סובר שאכן יוצאים רק אם הסוכה שהיא "שלך", אף על פי כן, ע"י שאילה נעשה כ"שלך".

כ"ז, ב	1
אמור כג, מ	2
ראה טז, יג	3
אמור כג, מב	4
ד"ה כל האזרח	5
סי' תרלז סעיף ב'	6
סימן תרלז סעיף ב'	7

על פירוש זה קשה, הרי בנוגע לד' מינים ההלכה היא שצריך להיות "לך" כי כתוב "ולקחתם לכם ביום הראשון", והנוטל ד' מינים שאולים אינו יוצא, אלא צריכים להיות נתונים לו. מדוע, הרי לפי הסברא שע"י שאילה נעשית כשלו, הרי הוא מקיים המצוה? ולמה אומרים שאינו יוצא?

ג לכאורה הי' אפשר לומר שיש כמה מדריגות בבעלות.

וכפי שרואים שיש חילוק בין קנין הפירות וקנין הגוף, שיכול אדם לקנות שדה ונעשה לגמרי שלו, או יכול לקנות רק התוצאות, הפירות, ואעפ"כ נחשב כשלו בכמה אופנים. וכמ"כ יש לומר בסוכה שאולה:

אע"פ שסוכה צריכה להיות שלך, הנה מכיון שבפסוק כתיב "כל באזרח" גם הבעלות של שאילה נתרבה, ויכול לצאת בסוכה שאולה. משא"כ בד' מינים שיש רק הדין ד"שלך" בלי הריבוי ד"כל האזרח", צריך בעלות שלימה, ואינו יוצא בד' מינים שאולים.

אבל אי אפשר לפרש כן, כי המשמעות בלשון אדמוה"ז הוא שסוכה שאולה היא לגמרי שלו: להלן בסעיף י"א כותב, ש"לכתחילה אין לישב בסוכה העומדת בקרקע של חבירו מפני שאינו נקראת שלו ממש והתורה אמרה תעשה לך משלך, ואינה דומה לשאלה ממש שהשאילה לו מדעתו והרי היא כשלו ממש!" וא"כ חוזרת השאלה, מה נשתנה בין סוכה ולולב, שבלולב שאולה אינו יוצא?

ד ויש לומר: מן הפסוק "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות" למדים חידוש גדול, שאע"פ שבדרך כלל חפצא שאולה אינו נחשב כשלו, הנה בסוכה הרי הוא כשלו!

והביאור בזה הוא, שבדרך כלל כשואלים חפץ ממישהו, שואלים אותו לתועלת פרטית, רק להשתמש לשימוש מיוחד. היינו, שהחפץ שייך לאיש א', והאחר יכול להשתמש בה לענין מסוים. ולכן אינו יוצא בד' מינים שאולים.

זוה שבפועל יש שיטות הסוברים שהוא כן יוצא, הוא מכיון שמסתמא כשמשאיל לולב לחבירו, נותן לו כמתנה על מנת להחזיר.

אבל בסוכה, שכתוב "בסוכות תשבו שבעת ימים", ואמרו חז"ל "תשבו כעין תדורו", שיושב בסוכה כמו שיושב בביתו. ולכן השואל סוכה נעשית כשלו, כי הוא שואלה בשביל כל דבר שירצה לעשות!

ה מבואר בחסידות, שענין של "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות" שמזה לומדים ש"כל ישראל ראויין לישיב בסוכה אחת", הוא אחדות ישראל. ובאחדות יש ב' מדריגות: א' הוא האחדות דד' מינים, שהוא שאע"פ שיש כל מיני מדריגות של בני ישראל, מקשרים אותם יחד, שלא יהיו נפרדים זמ"ז. והאחדות של סוכה הוא יותר נעלה, שכל בני ישראל הם דבר אחד ממש, בלי הפרש באיזה מדריגה הוא, ולכן כששואל סוכה מחבירו, נעשה כשלו ממש!

על פי ליקוטי שיחות חלק י"ט חג הסוכות שיחה א'

היצור לחורה

1. מחלוקת ר"א וחכמים אם יוצאים בסוכה שאולה. ב' אופנים בביאור דעת החכמים, תוספות - בסוכה אין צריכים שיהי' שלו. רש"י - שאולה הרי היא כשלו.
2. אדה"ז מפרש כרש"י. וקשה מאי שנא לולב שאול שאינו יוצא, מסוכה שאולה שיוצא בה ידי חובתו.
3. ביאור בדרך אפשר, בסוכה אין צריכים שיהי' שלו ממש. מה שאין כן בלולב. ופירוכו, מלשון אדה"ז מוכח שבסוכה הוה שלו ממש.
4. ביאור, חידוש מיוחד בסוכה, אף שהיא שאולה מכל מקום כיון ששואלו על מנת שיהי' "כעין תדורו" הרי זה כשלו ממש לכל ענין.
5. הוראה מדין זה, שאחדות צריך להיות באופן שאין שום חילוקים בישראל.